№ 265.

Okólnik dziewiąty.

Komplet Centralny Tow. Dem. Polskiego do wszystkich Członków.

Obywatele! Kiedy konieczny pośpiech w uczynieniu jak najprędzej odpowiedzi na wniosek przez sekcyę w Caen uczyniony względem przeniesienia Centralizacji, i chęć prędkiego usprawiedliwienia się w obliczu Towarzystwa nie pozwoliły nam w okólniku VIII.^{m} zawrzeć tego wszystkiego cośmy Wam przedstawić byli powinni; pośpieszamy więc w tym okólniku IX.^{m}, dopełnić zaległej na nas powinności.

1. Dodatek do Okólnika VIII.º Uwagi od Członków nadesłane z powodu prześladowania rządowego, i Ustawy na stowarzyszenia.

Na odgłos prześladowania wszczętego po różnych miejscach przez ministerium, Towarzystwo całe odkładając na stronę inne nas w obecnych chwilach zajmujące czynności, zwróciło całą swoją uwagę na źródło tych prześladowań i sposób im zapobieżenia, jeżeli nie zupełny to przynajmniej czasowy. Skutkiem woli Ogółu Towarzystwa była zrobiona jakeśmy już donieśli w Imieniu Towarzystwa Deklaracja podana ministrowi wraz z listą wszystkich Członków Towarzystwa. Mała bardzo znalazła się liczba Członków która nie uznawała potrzeby zrobienia tej publicznej i ogólnej w imieniu Tow. deklaracji tak iż Komplet Centralny ani sądził za rzecz potrzebną, ani miał dosyć czasu poddawania tej kwestyi pod szczegółowe wotowanie.

W odpowiedzi na siódmy Okólnik, w którym wezwaliśmy ogół Tow. do dania opinii względem dalszego postępowania naszego po przejściu ustawy na stowarzyszenia, sekcye również nadesłały swoje uwagi. Ze zbiorowych atoli tych uwag ten tylko mógł Komplet Centralny wyprowadzić rezultat iż głos powszechny woli Tow. nakazywał wytrwałość, i stałe raczej zniesienie wszelkich prześladowań, jakiebykolwiek onych następstwa być mogły, aniżeli ulegać choć na chwilę gwałtom, aniżeli być posłusznym ustawie; grożącej na ziemi wolnej zabójstwem wszelkiej wolności politycznej. Rozwiązanie tym sposobem kwestyi względem dalszych kroków Tow. zostało jeszcze w zawieszeniu i oczekiwaniu czasu, jak się niektóre sekcye wyraziły, rozpoczęcia nowych przez rząd attaków, jeżeliby o nich w rzeczy samej zamyślał.

Komplet wszakże Centralny mając zręczność przypatrywania się zblizka rządowym działaniom, widząc że w chwilach kiedy on pozorną siebie i prawowładnych ludzi spokojnością i tolerancją, wtedy ukrytych jego intryg najbardziej lękać się potrzeba; i niemogąc jeszcze winszować Towarzystwu zupełnej spokojności z tego milczenia ministerium względem nas po zrobieniu deklaracji, w którem go inne ważniejsze utrzymują sprawy i wypadki; zastanawiał się nie jednokrotnie nad podaną do uwagi Ogółu Towarzystwa kwestyą, i w tym względzie swoją opinię względem dalszego postępowania w Okólniku 8.^{m} wyraził i pod decyzyę Tow. przedstawił. Być może że niedoskonały i nieodpowiedni nasz sposób widzenia rzeczy zrodzi inne i doskonalsze w Tow. pomysły które nam pewniejszą i zręczniejszą, dalszego postępowania wytkną drogę. Wracając się do przedmiotu Artykułem tym wskazanego przedstawiamy Ogółowi niektóre Członków uwagi w odpowiedzi na siódmy Okólnik we względzie dalszego postępowania Towarzystwa.

Sekcya w Poitiers, dnia 4. Kwietnia, 1834.

„Z dwuch projektów siódmego Okólnika Sekcya nasza zastanowiła się nad pierwszym szczególnie, który jest już waszą decyzyą. Główną jego myślą jest sposób ocalenia zagrożonego Tow. a myśl ta o ile ważna z swej natury kazała koniecznie przebiedz obszerne pole dyskussyi, obok obecnego stanu zbadać przyszłość Tow., obok przygotowanej ruiny wystawić potrzebę i konieczność jego bytu, nastręczyć zbytnie nawet przypuszczone sposoby, jakich rząd użyć może w nadwerężeniu jego budowy, wyrozumować wszystkie jakiemi też Tow. można ocalić. Takiej treści zapewne była dziś demokratycznego ogółu dyskussya. Sekcya nasza na posiedzeniu dnia 26 Maja z niezmiennem zawsze postanowieniem wyjść z Francii raczej niż zrzec się Tow. Dem. wśród licznych w tym duchu zagadnień, dwa ogólne rozwiązała: 1.mo Czy czekać attaku rządu po ostatecznem zatwierdzeniu prawa, czy nieczekając zażądać paszportów i w massie wyjść z Francji? 2.º Czy czynności i prace Tow. pomimo nowego prawa trwać ciągle powinny? Oto jest treść dyskussyi:

Jak główne naszego Tow. cele są sprawie Ojczystej poświęcone tak tem przekonaniem jedynie moglibyśmy uzyskać wolność działania wszędzie najej korzyść, gdzieby tylko nam dano polityczne schronienie. Przekonanie o Towarzystwa naszego naturze jest silną bronią w naszym ręku, i ci co zgubę jego uknowali, po dokonaniu złocznego kroku, swój gwałt i krzyczącą niesprawiedliwość wystawiliby na jaw powszechnej opinii. Bo czem się zasłonią?

Czy tem mniemaniem że Tow. nasze działa w związku z Tᵂᵐ francuzkiemi? A następnie podług ich doktryny przeszkadza istniejącemu
porządkowi? To tylko przypuszczenie. Czy tem że nowe prawo do wszystkich Towarzystw ściągać się powinno? Wszak my w naszym celu dzia-
łamy, my jesteśmy Towarzystwem z samej natury Emigracji, wszak tu nieprzyśliśmy gnuśnąć, pielęgnować spokojność, ale dla naszej pracować
Ojczyzny, dla naszej przyszłości. Wie o tem świat, wie o tem Francya, wie o tem rząd jej złoczynny, a manifest Towarzystwa jeszcze ich w tej
wierze utwierdzi.

W takim stanie rzeczy jakkolwiek o niebezpieczeństwach przekonani, jakkolwiek gorliwi w wyszukiwaniu sposobów ocalenia zagrożonej budowy
możemy nawet pozornie i nie zważać na gotowe już prawa, działać zwyczajnie, zyskiwać na czasie. Jesteśmy do poświęceń gotowi. Postanowienia
nasze zrobione na najpierwszą wiadomość o niebezpieczeństwie jest zapewne organem całego Towarzystwa. Przeniesiemy my, przeniosą
wszyscy wygnanie nad zrzeczenie się. Ale nie bez poprzednich silnych attaków, nie bez poprzedniej walki powinniśmy opuszczać nasze sta-
nowisko, idzie o ocalenie Towarzystwa.

I najmniejsze do tego opuścić korzyści, byłoby powołania naszego zarzutem.

Żądać przedwcześnie paszportów jest to ustępować bez tryumfu z politycznej walki; jest to zdumić naszą powolnością sympaty-
zujące nam ludy, który upadek Polaków po krwawym, silnym, i nieodpartym tylko oporze widzieć nawykli, rzucić myśl wątpliwości,
jest to nareszcie podać ~~mają~~ zgubną broń sprzyjającym naszej opinii, naszych zasad, naszego bytu nieprzyjaciołom: bo ci na zarzuty nie-
sprawiedliwości odpowiedzą śmiele, że my nieprześladowani ale żądający wyjścia opuścili Francję. Niemasz szczęścia bez odwagi, cnoty bez
walki, nagród bez zwycięstwa. Anglię obrałoby zapewne Towarzystwo na przyszłe swoje schronienie. Ależ i tam rząd króla, i w tamtym
rządzie sprzysięgają się na wolność ludów, i Angielska ziemia żywi Arystokratów jeszcze może więcej niż oskarżona Francya. Ręka
Carska wszędzie nas dosięgnie gdzie tylko król panuje. My więc przeniósłszy się do Anglii może niewięcej jak i tu zabezpieczym
byt, całość i ciągłość działań Towarzystwa. Potrzeba nam zatem probować wszystkich usiłowań utrzymania go we Francji, potrzeba
nam wycierpieć prześladowania jej rządu; trzeba być zmuszonymi bez podobieństwa oporu do opuszczania stanowiska. Tak więc
pomimo prawa niemożna Towarzystwu ani chwilę ustawać w zwyczajnych jego pracach. Jeśli to będzie przekroczeniem pra-
wa; ulegniemy karze, osiągniem kompletne wygnanie. Prawo będzie zbyt słabą rządu zasłoną, on wyjawi się wykonawcą Carskiej
woli, a poniżona Francya jego niesprawiedliwość na karb własnych krzywd położy. Sekcya nasza zadecydowała w tych
dwuch kwestyach: Żeśmy powinni czekać nowych silnych Attaków; że wypędzeni nawet cząstkowo w zostałej reszcie
nie ustawać ani na chwilę w pracach Towarzystwa. —

Laval. dnia 31 Marca, 1834.

W punkcie piątym Okólnika VIIᵍᵒ Komitet Centralny wzywa wszystkich Członków aby jak najprędzej nadsyłali swe zdania
względem sposobu ocalenia Towarzystwa, tak z powodu obecnej napaści jakoteż z powodu prawa o Assocyacyach; – i nastręcza
w tym przedmiocie dwa środki:

1° Urządzenie się na sposób Towarzystw francuzkich; 2° Ustąpienie z Francyi.

Naszem zdaniem kwestye te na teraz rozstrzygane być nie mogą, ani zastanawiać się nad środkami Obrony Towarzystwa
kiedy jeszcze nie wiemy czy Towarzystwo nasze tak przez obecne postępowanie Ministra, jako też przez prawo o Assocyacyach
jest zagrożone, zwłaszcza po przedstawieniu nam do podpisania powtórnych deklaracyi. Przewidzieć także niemożemy sposobu
którego Minister do zniszczenia naszego Towarzystwa użyje w razie gdyby to wolą rządu francuzkiego być miało. Urządze-
nie Towarzystwa na sposób Towarzystw francuzkich, lub ustąpienie z Francyi i wybór pomiędzy dwuma temi środkami
zależyć będzie od okoliczności, których nateraz odgadnąć jeszcze nie podobna.

Być może że położenie nasze różne od położenia Obywateli Francyi nie pozwoli nam użyć obranego przez nich
środka; – Być także może że samo poświęcenie się nasze na wygnanie z Francyi nie wiele obiecywać będzie Towarzy-
stwu; innych przeto środków ratunku szukać musimy.

Troyes, 22 Marca, 1834.

Projekt aby całe T. D. P. dobrowolnie wyszło z Francyi dla założenia kolonii demokratycznej polskiej w Anglii lub Ameryce, jest
w oczach naszych bezzasadnym i wielce szkodliwym przez pozbawienie Emigracyi blisko tysiąca osób, najwięcej może energii mających, i których
najważniejszym jest obowiązkiem rozszerzanie zasad demokratycznych w Emigracyi Polskiej, aby ta powróciwszy kiedyś na ziemię ojczystą w tych
zasadach działać i byt ludu Polskiego ustalić mogła. Oddzielenie się nasze od Emigracyi byłoby niejako potwierdzeniem rzucanych na nas
przez nieprzyjaciół potwarzy iż T. D. chce wywyższenia przez oddzielenie się od ogółu. Mamy znaczną liczbę niegodnych imienia Polaków w E-
migracyi naszej, lecz niemożemy powiedzieć iż w niej prócz Członków T. D. niemasz ludzi podzielających zasady nasze, to jest pragnących do-
bra nie tylko polskiego ale i wszystkich ludów. Przeniesienie się do Anglii pozbawi nas z wielu miar równie pomyślnych jak we Francyi dzia-
łań; wyjście zaś do Ameryki położyłoby zupełną tamę naszym podjętym obowiązkom, i samschcąc stalibyśmy się nieczynną w zawodzie ludz-
kości familią, pocieszającą się tylko świętemi zasadami naszemi. Gdyby ~~zaś~~ walka ludów przeciw Ciemięzcom nastąpić miała, w czasie pobytu
naszego w Ameryce, oddalenie od Europy pozbawiłoby nas upragnionego obowiązku walczenia za wolność ludów a może i Ojczyzny naszej, a więc
jej dzieci poprowadzonoby nas do Polski, któraby nieczynnych z własnej woli, za niegodnych może nas synów uznała. Naszem więc zdaniem

Bez potrzeby niepisać Manifestacji, ani wyjawiać rządowi osób T. D., i w tym czasie przeciwni jesteśmy zupełnie dobrowolnemu wyjściu do Anglii lub Ameryki; – jeżeli kto z Członków będzie attakowany, może wyznać iż należy do T. D. P. które dotąd było jawnem i tolerowanem. Niepozwalamy aby za to z Francyi oddalić miano. Jeżeliby zaś czynności T. D. P. jawnego zakazanemi zostały, zdaje nam się, iż w tej konieczności, zamienienie go w tajne może nas zostawić możnymi do posuwania naszych działań w Emigracyi; od której odłączenie się dobrowolne byłoby pierwszem tak licznem oderwaniem się od współrodaków i Francuzów, będących jedynym Narodem, który nam w zamiarach naszych przez sympatyą zasad najwięcej siłą dopomódz może."

Sekcya w Caen, w korrespondencyi z dnia 28 Marca, 1834, po obszernych uwagach nad redakcyą Okólnika siódmego, tak się dalej wyraża.

„Cześć, poszanowanie i dzięki niech będą 3

„Cześć, poszanowanie i dzięki niech będą 3ᵐ z 9ᶜⁱᵘ Członkom całkowicie odrzucającym ów Projekt (ob. Pruszyńskiego), dzięki 3ᵐ innym warunkowo go przyjmującym, bo oni uchronili od wielkiego zamieszania, mimowolnego rozdziału i upadku Towarzystwa niechcąc bez koniecznego musu, bez nieodpartej potrzeby samowolnie prowadzić Członków nielicznej rodziny naszej na Okręta i ich poruczać łasce niepewnego losu, niebezpiecznym nurtom burzliwego morza, któreby odpowiadając dokładnie bezbożnej myśli i radzie podawanej d'Argoutowi przez jednego z gorliwych przyjaciół naszych, na pociechę wrogom naszym pogrążyć ich mogły w przepaściach swoich. Do takich przedsięwzięć, do tej ostateczności tylko rozpacz, tylko sama ostateczność i zupełne wyczerpanie wszelkich sposobów obrony zmusićby nas mogły. Lecz dopóki te nas jeszcze nieścigają, niebieżmyż skwapliwie sami za morze opuszczając ląd Europy, gdzie uciśniona Ojczyzna wzywa i czeka ratunku, skąd prędzej i pewniej z pomocą dla niej przybyć możemy. Piękniejszą zaiste i pożyteczniejszą dla nas jest stałość, wytrwały opór i mężne wytrzymywanie wszelkich pocisków przeciwnego losu, niżeli niewczesne płochą z placu boju ucieczką ocalanie urojonego honoru; czemeśmy już raz, jeżeli nie tłumnem z bronią w ręku opuszczaniem nieszczęśliwej ziemi, mimo uroczystych a przeciwnych temu przysiąg, ściągnęli na siebie niezmytą w historii plamę. Drogą nam teraz być powinna nauka przeszłości, i my jej światłem kierowani dzielimy w zupełności to zdanie: abyśmy, ile to tylko w mocy naszej będzie, jak najusilniej starali się w całej massie utrzymać się na ziemi francuzkiej, zachowując niezmiennem Towarzystwo nasze co do jego zasad, a w wewnętrznych swoich formach i urządzeniach zastosowany do zmienionych dzisiaj okoliczności położenia naszego, czyli wyraźnie mówiąc, dla zapadłego w Izbie francuzkiej przeciwko Assocjacjom prawa, na wzór tego rodzaju towarzystw francuzkich zorganizowany: nad czem jak najprędzej deliberacje rozpocząć i one do skutku doprowadzić powinniśmy."–

Sekcya w Vire, 31. Marca, 1834.

„W myśl postanowienia waszego, Rᵐ Zᵐ ozmaczonego, przystąpiliśmy do obmyślania środków ku ocaleniu Towarzystwa w ostatnim razie, a tak trzy przypadki nastręczyły się nam. 1° Gdy wszyscy Członkowie Tᵂᵃ osobiście będą wezwani do zrzeczenia się go, w skutek ogłoszonej listy i protestacji. Wówczas postanawia Ogół tutejszy takową deklaracyę odrzucić, z tem oświadczeniem iż nic nas niesprowadzi z drogi naszego postępowania ku szczęściu Ojczyzny naszej; że to jest stanowcza odpowiedź, a rząd niech postępuje według prawa. 2° Gdy rząd Francuzki w skutek zapadłego prawa wezwie w ogóle Członków Towarzystwa do zastosowania się do wspomnionego prawa, wówczas 12 głosów było za urządzeniem Towarzystwa na sposób Tᵂ francuzkich co do organizacji, zaś działania jawne w propagandzie piśmiennej objawiać się mają; 2 głosy były przeciwne temu, idąc za działaniem takiem, jakie się odbywało mimo nawet roskazu rządu. 3° Gdy rząd francuzki nie nadmieni o Emigrantach ale tylko ogłosi zwykłą formą prawo. Wówczas Konferencja tutejsza postanowiła pozostać in statu quo, przybierając mniej pozorne działania."

Sekcya w Mont-de-Marsan, 26 Marca, 1834.

„Co się tyczy sposobów ocalenia Tᵂᵃ naszego, które z powodu tworzącej się w Izbie ustawy przeciw stowarzyszeniom, ostatecznie zagrożonem zostanie: obie kwestye podane przez Komitet Centralny sekcya uważa za niedostateczne. Uważa albowiem iż urządzając Tow. tak aby działania jego wewnętrzne i organizacya były skryte, a zewnętrzne tylko czynności jawne i w propagandzie piśmiennej objęte, postąpilibyśmy wbrew naszemu postępowaniu – gdyż ogłaszając Manifestem jawność Towarzystwa i posyłając Ministrowi listę Członków Towarzystwa, gdyby przeciwne działania były odkryte, bo ludziom wierzyć niemożna, wystawieni bylibyśmy na poszukiwania policji francuzkiej i srogsze prześladowania. Druga kwestya: aby samowolnie opuścić Francyę tym bardziej nie trafia do przekonania Sekcyi, iż byśmy bardziej odkryli pole do frymarczeń Arystokracji, która bez oporu wtenczas poddałaby sprawę naszą, sprawę Polski, na stolik przewrotnej Dyplomacji. Pokazalibyśmy prócz tego ludom że brakuje nam ducha i energji w znoszeniu prześladowań.

Sekcya więc w tym względzie postanowiła: aby czynności Towarzystwa pozostawić w tym stanie jak dotychczas istniał, w zbieraniu się tylko na narady i w korrespondowaniu zachować większą ostrożność. Znośmy prześladowania z hartem duszy i ze stałością godną obrońców ludzkości; – przyjdzie czas, a ten jest niedaleki. Przy nas wygrana."

II. Odpowiedź na zarzuty względem Okólnika VII° robione.

Winniśmy jeszcze oczyścić siebie w obliczu Towarzystwa z zarzutów jakie nam niektóre Sekcye w swych korrespondencyach robiły, a to jakobyśmy w Okólniku siódmym zapowiedzieli despotycznie zawieszenie czynności w Towarzystwie. Odpowiadamy że ani my ani żadna sekcya niemoże zapowiedzieć zawieszenia czynności w Towarzystwie całem lub cząstkowie; umieściliśmy sprawdzie Projekt Ob. Płużańskiego z Quimper nadesłany Kompletowi Centralnemu, z żądaniem by był pod decyzyę Ogółu przedstawiony. Wypływał on z jego osobistego pojmowania naszego stanowiska, sądził on: że będąc zagrożeni podwójną siłą, i prześladowaniem rządu, i tworzącą się ustawą na stowarzyszenia, nieinaczej mogliśmy ocalić całość i honor Towarzystwa, jak unosząc go nieskazitelnie za granicę Francyi; i w tym celu radził zawieszenie innych czynności Towarzystwa, i przygotowanie się do drugiej pielgrzymki. Komplet Centralny powinien był stosownie do zrobionego żądania, podać go do decyzyi Ogółu, co też uczynił; i sam wyrażając nad nim swoją opinię, powiedział iż go zbytecznym w tej chwili znajduje, i że go przyjąć na teraz nie może, czego powody w Okólniku VII^m^ przytoczył. Lecz gdyby nawet był i przyjął ten Projekt u siebie Komplet Centralny, próżna się rodzi w Członkach obawa iżby chciał się do niego zaraz stosować i całemu Towarzystwu narzucać. Lecz raz z jakich bądź powodów zrodzona nieufność, na różne, częstokroć śmieszne naprowadza domysły. Opuszczenie nazwiska Ob. Płużańskiego przy jego projekcie nastręczyło do tego sposobność, znaleźli się nawet Członkowie co nam przypisywali chęć jakowegoś mistycyzmu inni zaś złej wiary. Wszakże to prostą było bardzo rzeczą. W chwilach gdzie ostrożność nigdy nie jest zbyteczna, w autografowaniu nie sądziliśmy za rzecz potrzebną, wyrażać osoby, mając dopisać to przy rozsyłaniu exemplarzy. Przez zapomnienie się stało że bez dopisania okólniki zostały opieczętowane w sposób listu, porobiły się więc małe karteczki na których imie wniosek podającego było napisane, te w środek listu zamieszczone, zapewne wypaść w transporcie musiały.

III. Sprawa wykreślenia niektórych Członków.

a). Wykreślenie Adama Piwowarskiego.

Obywatel Adam Piwowarski nadesłał był do sekretarza K. C. list następujący, pod datą 26 Marca, 1834:

„Podpisałem Cyrograf przez d'Argout wymagany, walczyłem długo z sobą, nim zdołałem przezwyciężyć
„wstręt do podpisania haniebnej formułki. Wszelako zobowiązanie to raz podpisane, kontrakt mój z T^wem^
„zrywa, przez nie zabroniłem sobie chodzić na gadatliwe posiedzenia, nie dotrzymać jej byłoby to ścią-
„gnąć na siebie niepotrzebne prześladowanie policyi. Prawda, że przez podpisanie Manifestu i Ustaw Towarzy-
„stwa winienem mu bydź cały oddany i posłuszny wszelkim jego postanowieniom; ale z drugiej strony
„winienem więcej siebie Polsce, familii. Z powrotem do kraju zażądanoby może odemnie rachunku z prze-
„pędzonego za granicą czasu; gdybym poszedł karczować puszcze Ameryki uciekając przed knutami Ar-
„gousa, ocaliłbym siebie, honor, poprawiłbym byt, zyskałbym więcej szczęścia, straciłbym więcej nadziei. Samo-
„lub, chyba o dobrym lub złym stanie brzucha, i o jego przygodach zdawałbym rachunek moim współziomkom.
„Wolę więc twardy ciężar kowadła ministrowskiego na sobie znosić, niżeli cały oddychać wolnością, sycić
„się powietrzem wolnem Ameryki, ale mieć za sobą, w niezmiernem oddaleniu Polskę ogołoconą z życia, odar-
„tą z oświaty. Gdy do tej ostateczności przekonanie moje uciec się niepozwala, przestaję więc być członkiem
„Towarzystwa, przekonany jednak że Członkowie to opuszczenie uważać będą jako nie pochodzące ze złej chęci
„ale raczej z nieodbitej konieczności. Braterskie pozdrowienie. (podpisano): Adam Piwowarski." —

Wypis z protokołu posiedzeń, dnia 26 Marca 1834.

„2. Sekretarz przedstawił Komp. Centralnemu list od Cz. Adama Piwowarskiego pod datą powyższą, w którym wyraża iż będąc wzywany do podpisania deklaracji, bezwarunkowie się Towarzystwa wyrzekł, i donosi że w skutek takowego zobowiązania członkiem jego być przestaje i zrywa kontrakt z T^wem^ zaciągnięty uprzednio przez podpisanie Ustaw i Manifestu. Sekretarz po odczytaniu takowego listu podał Ob. Adama Piwowarskiego do wykreślenia. Komplet Centralny zważywszy: 1do że Adam Piwowarski przez podpisanie wymaganej przez Ministra deklaracji i zrzeczenie się T. D. P^o^ postąpił wbrew decyzyi przez Komplet Centralny wydanej a przez Ogół Towarzystwa jednomyślnie potwierdzonej, aby nikt wzywany do składania deklaracji, Towarzystwa się nie zrzekał, gdyż inaczej z listy Członków wykreślonym będzie; zważywszy: 2re że tenże Adam Piwowarski w liście swym wyraził, iż przez podpisanie deklaracji zrywa wszelki kontrakt z Towarzystwem i że jego Członkiem nadal być przestaje, czem wyraźnie chęć odstąpienia bezwarunkowego od T^wa^ oświadczył; zważywszy: 3^cie^ Na jego już oddawna dla Towarzystwa okazywaną obojętność, przez nieuczęszczanie na prace Kompletu stwierdzoną zupełnie teraźniejszym jego postępkiem w odstąpieniu T^wa^ gdy ono jest zagrożonem, przez co okazał nieprzyjaciołom naszym iż się mieszczą u nas ludzie słabi którzy na lada zagrożenie są zdolni wyrzec się najświętszych zobowiązań, i że tym sposobem naruszył już jednostajność przyjętą w Towarzystwie dla odpowiedzenia zgodnie naszym prześladowcom; dla tych wszystkich powodów Komplet Centralny Adama Piwowarskiego, w moc Artykułu siódmego Ustawy zasadniczej Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego wykreślił. —

b.) Wykreślenie Bolesława Gurowskiego.

W chwili gdy Komplet Centralny stosownie do woli ogółu miał podać ogólną deklaracyę Ministrowi z załączeniem listy wszystkich jego Członków, Ob. Bolesław Gurowski nadesłał do Kompl. Centr. list następujący:

„Kiedy niebezpieczeństwo grożące Członkom Towarzystwa minęło, i gdy Członkowie i słusznie na nowe narażać się „chcą; – ja mając wiele powodów których wyliczać nie będę; – przestaję się uważać za Członka Towarzystwa, – „i o wykreślenie mnie z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego sekretarza proszę – oraz „o zamieszczenie listu tego w okólniku. – Paryż, 27 Marca, 1834. – (podpisano): Bolesław Gurowski." –

Decyzya Kompletu Centralnego. (Wypis z Protokołu posiedzeń, dnia 27 Marca 1834):

„2. Odczytany został list Członka Bolesława Gurowskiego, którym wykreślenia z listy Członków Tow^wa^ domaga się. Komplet Centralny w skutek tego żądania i zważywszy że Bolesław Gurowski już przez podpisanie bezwarunkowe wymaganej deklaracyi i zrzeczenie się Towarzystwa, zerwał stosunki z Towarzystwem i członkiem jego być przestał, stosownie do decyzyi w tym względzie wydanej na Członków podpisujących takowe zrzeczenie się przez rząd wymagane i uważając że to jego żądanie wykreślenia się, jest tylko naturalnem następstwem jego sposobu postępowania; przeto Komplet Centralny Bolesława Gurowskiego w moc Artykułu 7^go^ ustawy zasadniczej, z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego wykreślił." –

c). Wykreślenie Klemensa Poradowskiego.

Sekcya w St. Junien Kompletowi Centralnemu w korrespondencyi z dnia 24 Lutego, 1834, zakommunikowała następne przedstawienie

„Odowiedziawszy się już poprzednio o nagannych postępkach któremi się dość licznie oznaczył Klemens Poradowski Członek naszej sekcyi, żyjąc w ścisłych stosunkach z osobami niepodzielającemi zasady Towarzystwa, „a nawet psującemi harmonię pomiędzy całym zakładem, tworzącemi partię Arystokratyczną, stał się „pomieniony Członek wrogiem Towarzystwa, czerniąc go słowy krzywdzącemi, na jego Członków dowodząc naj„bezwstydniejszych kłamstw i obelg. Sekcya na posiedzeniu zwyczajnem dnia 16 Lutego 1834, kazała obwinio„nemu tłomaczyć się, gdy obwiniony niepomny na obowiązki Członka Towarzystwa, na przedstawienia pre„zydującego z tonem pogardy i złośliwości na nie odpowiadał, sekcyę i Towarzystwo obłożył obelgami, mówiąc iż ze „swych czynności nie jest obowiązany zdawać nikomu rachunku; i mimo słów pokoju i braterskich napomnień, ni„czem niepoprawiony opuścił posiedzenie. Sekcya po takowym czynie oczekiwała poprawy jednak, i niechciała od „razu wskazywać na wykreślenie winnego. Lecz na dniu następnym Klemens Poradowski sam u Sekretarza do„magał się wykreślenia. Sekretarz żądanie to przedstawił na posiedzeniu zwyczajnem dnia 23 Lutego. Sekcya po „rozważeniu ścisłem czynów mówiących przeciw obwinionemu, jakoteż jego własnego żądania; Kompletowi Central„nemu, Klemensa Poradowskiego do wykreślenia z listy Członków Towarzystwa przedstawia." – (podpis). Sekr. Sekcyi.

Decyzya Kompletu Centralnego. (Wypis z protokołu posiedzeń, 21 Marca, 1834.). –

„4. Komplet Centralny przystąpił do zajęcia się sprawą do wykreślenia podanych Członków:

a) Członek Poradowski Klemens przez sekcyę w St. Junien do wykreślenia z listy Członków dla powodów która ta sekcya w korrespondencyi swej pod dniem 24 Lutego zamieściła podany został. Komplet Centralny rozebrawszy te powody i zważywszy: 1° Że ten Członek zamiast działania korzystnie dla zasad Towarzystwa stał się jego wrogiem wchodząc w ścisłe stosunki z nieprzyjaciołmi Towarzystwa psującemi harmonię w tamecznym zakładzie, i że nawet czernił przed nimi i Towarzystwo i Członków do jego składu wchodzących; zważywszy 2re, że wspominany będąc od Członków tamecznej sekcyi na posiedzeniu dnia 16 Lutego wezwany do tłomaczenia z postępków które mu w obec zarzucano odpowiedział iż z swych czynności nie jest obowiązany zdawać rachunku, i obelżył tylko krzywdzącemi słowy tych co mu braterskie przedstawienia czynili; pokazał przeto iż nic niema na usprawiedliwienie swoje przytoczyć, ubliżył oraz zasadom Towarzystwa które wymagają ażeby członek wszystkie swoje czynności dla dobra Towarzystwa poświęcał, a zatem że Towarzystwo ma prawo zawsze i wszędzie żądać ścisłego z postępków jego Członków rachunku; – Zważywszy 3^cie^ że tenże Członek zamiast złożenia wymaganych z postępowania swojego objaśnień, wykreślenia z listy członków Towarzystwa zażądał, a zatem pokazał że zasady i postępowanie Towarzystwa nie są zgodne z jego zasadami i postępowaniem; Komplet Centralny w skutek tych wszystkich powodów, Obywatela Klemensa Poradowskiego, w moc artykułu siódmego ustawy zasadniczej Towarzystwa z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego wykreślił.

d). Wykreślenie Alexandra Wrony.

Sekcya w Rodez pod datą 5° Lutego 1834 Kompletowi Centralnemu przesłała następujące przedstawienie:
„(Wyciąg z protokołu posiedzeń sekcyi Rodez dnia 2 Lutego 1834). Na poprzedzającej sessyi Obywatel Kolski wniósł aby zawezwać raz jeszcze na piśmie Ob. Alexandra Wronę, dla czego na posiedzenia Tow. nie uczęszcza. Co gdy uskutecznionem zostało przez Sekretarza tenże Ob. Wrona odpowiedział: „gdy na teraz zasady Tow. nie zgadzają się z mojem przekonaniem, proszę o wykreślenie." Konferencya czyniąc temu żądaniu zadosyć jednozgodnie podaje go do wykreślenia z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. (podpisano) Kręciewski."—

Decyzya Kompletu Centralnego. (Wyciąg z protokółu posiedzeń dnia 21 Marca, 1834.).

„c). Obywatel Wrona Alexander przez sekcyę w Rodez podanym do wykreślenia z listy Członków został dla powodów w korespondencyi tej sekcyi z dnia 5 Lutego zamieszczonych. Kompl. Centr. rozebrawszy te powody i zważywszy 1mo że ten Członek na posiedzenia Sekcyi nie uczęszczał a przeto był zupełnie obojętnym na czynności Towarzystwa; zważywszy: 2° że wezwany do tłomaczenia się z powodów tej oziębłości oświadczył iż natura i zasady Towarzystwa nie zgadzają się z jego przekonaniem, a zatem o wykreślenie domaga się; dla tych powodów Komp. Centr. jako niepodzielającego zasad i celów Towarzystwa Ob. Wronę Alexandra w moc Artykułu 7 go Ustawy zasadniczej jednomyślnie z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego wykreślił."—

e). Wykreślenie Alexandra Chodorowskiego.

Sekcya w Bayeux następne zrobiła przedstawienie:
(Wyciąg z protokółu posiedzeń tej sekcyi, dnia 7 Stycznia 1834) „Na tejże sessyi uchwaloną została składka dla naszwajcarów po franku. Ob. Chodorowski jeden co był przeciwnym takowej składce, używając nieprzyzwoitych wyrazów na oczernienie tych nieszczęśliwych; a ponieważ Ob. Chodorowski nie pierwszy raz znajdował się tak nieprzyzwoicie na sessyach, i do żadnych składek niechciał nigdy należeć, pomimo że był kilka już razy napominany za burzliwe takie znalezienie się na sessyach a nawet i złą propagandę, — dlatego Ob. Malinowski stosując się do § 25 i Art 7. ustaw zasadniczych podał Ob. Chodorowskiego do wykreślenia. (Dnia 18° Stycznia). Gdy Ob. Chodorowski wyznał iż sam się czuje być szkodliwym we względzie propagandy i że nigdy żadnej większości ulegać niechce żądał być wykreślonym. Konferencya zadość czyniąc takowemu żądaniu wykreśliła go z listy Członków T. D. P. o czem zawiadamia i Centralizacyę."—

Decyzya Kompletu Centralnego. (Wypis z protokółu posiedzeń d. 21 Marca 1834).

„b). Członek Chodorowski Alexander dla powodów w wyciągach z protokołów posiedzeń umieszczonych do wykreślenia z listy Członków T^{wa} podany został. Kom. Centralny rozebrawszy te powody i zważywszy: 1° Że wspomniany Członek postanowieniom tak T^{wa} jak i sekcyi miejscowej opierał się, że do udziału ponoszenia wspólnych składek już to na potrzeby T^{wa} już na wsparcie potrzebujących, przeznaczonych, należeć nie chciał; zważywszy 2° że wspominany przez tę sekcyę oświadczył: iż sam czuje się być szkodliwym we względzie propagandy, i że nigdy żadnej większości ulegać niechce; zważywszy 3^{cio} iż to jego wyrażenie jest wyraźnem oświadczeniem się przeciw zasadom i czynnościom Towarzystwa, mającego za cel propagandę demokratyczną a za zasadę wszechwładztwo ogółu któremu każdy Członek ulegać powinien; dla tych powodów Komplet Centralny Ob. Alexandra Chodorowskiego jednomyślnie w moc Art. 7 Ustawy zasadniczej z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego wykreślił.

f. Wykreślenie Ob. Józefa Rasza.

Sekcya w Argentan w korrespondencyi z dnia 14 Lutego, 1834. Kompletowi Centralnemu nadesłała następne przedstawienie:
„Na własne żądanie Ob. Rasza o wykreślenie z listy Członków T. D. P. sekcya tutejsza na posiedzeniu dnia 5 Lutego uwolniła go od obowiązków Członka T^{wa} i donosi o tem Sekcyi Centralnej, aby ta wymazała go z listy Członków tegoż T^{wa}." — (podpisano): Przewóski.

Decyzya Kompletu Centralnego. (Wypis z protokółu posiedzeń, d. 21 Marca, 1834).

„d). Członek Rasz Józef przez Sekcyę w Argentan na własne jego żądanie do wykreślenia z listy Członków podany został. Komplet Centralny zważywszy iż to jego żądanie bez żadnych powodów uczynione nie może uważać jak tylko w tem znaczeniu że postępowanie i zasady T^{wa} z jego postępowaniem i zasadami są niezgodne, jednomyślnie Ob. Józefa Rasza w moc Artykułu 7 Ustawy zasadniczej z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego wykreślił. —

g). Wykreślenie Laurenta Malessy.

Sekcya w Vire udzieliła Kompletowi Centralnemu następne przedstawienie pod datą 31 Marca 1834.
„Zawiadamiamy również Komplet Centralny i wzywamy go do wykreślenia z listy ogólnej Członków Tow. Ob.
„Laurenta Malessę, którego na dniu 27 bieżącego miesiąca Konferencja tutejsza z odbytego wotowania jednomy-
„ślnie wykreślić postanowiła a to z powodów jak następuje: Zapytany Laurent Malessa czyli podziela postano-
„wienie Kompl. Centr. № 1. oznaczone oświadczył iż niepodziela i w żadnym razie nie odrzuci deklaracyi kto-
„rejby niepodpisanie ściągnęło za sobą wydalenie z Francyi. Po długich mu robionych uwagach gdy przychodzący
„ostatecznie się zapytał wspomnionego Ob. o zdanie, oświadczył iż nigdy a nawet gdyby i większość Tow.
„odrzuciła podpisanie deklaracyi, on jej nie odrzuci. Po wybadaniu przyczyny jego przedsięwzięcia okazało się
„iż takowa pochodzi ze słabości jego duszy, z nieprzejęcia się świętością wiary naszej, z nieuległości najświętsze-
„mu prawu, to jest woli ogółu. Z tych więc powodów jednogłośnie Laurent Malessa wykreślony został w moc
„art. 7. ustaw zasadniczych." (podpisano) Sekretarz Sekcyi.—

Decyzya Kompletu Centralnego. (Wyciąg z Protokółu posiedzeń, d. 9 Kwietnia, 1834)
„Komplet Centralny stosownie do przedstawienia Sekcyi w Vire z daty 31 Marca 1834, uznając słusznemi powody przez nią przytoczone, Ob. Laurenta Malessę w moc Art. 7. ustawy zasadniczej z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego wykreślił."

h). Wykreślenie Franciszka Kotosowskiego.

Franciszek Kotosowski w korespondencyi dnia 11 Lutego, 1834, przesłał do Kom. Centr. następne żądanie:
„Okoliczności ważna i nieprzewidziana zmusza mię do wykreślenia się z listy Członków T. D. P. w któ-
„rym dotychczas miałem udział; upraszam przeto Sekcyi Centr. tegoż Tow. aby raczyła uczynić za-
„dosyć mojemu żądaniu i wymazała mię z listy onegoż. Obywatele, niebadajcie więcej i nie wcho-
„dzcie w przyczyny które mię znagliły do uczynienia tego kroku, innego tłomaczenia nad to nie u-
„czynię wam publicznie. Zasady które są ugruntowane w mem sercu są stałe i nic ich wyrugować
„nie potrafi; znane one są niektórym nawet Członkom który należą do waszego grona, oni mogą
„dać o mnie zdanie i poświadczyć jaka jest moja wiara polityczna i wyznać kto jestem, więcej wam
„teraz powiedzieć nie mogę nad to, że przestaję być na liście Członkiem T. D. P. (podpis.) Jan Fran. Kotosowski."—

Decyzya Kompletu Centralnego. (Wypis z Protokółu posiedzeń, d. 18 Marca, 1834).
„Komplet Centralny roztrząsnąwszy żądanie Franciszka Kotosowskiego postanowił takowemu żądaniu zadosyć uczynić. Jednomyślnie więc Franciszka Kotosowskiego w moc Art. 7. ustawy zasadniczej z listy Członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego wykreślił."—

Otrzymał Komplet Centralny jeszcze kilka przedstawień do wykreślenia z listy Członków, wszakże niemogąc ściągnąć ostatecznych objaśnień dotychczas, od stron oskarżających i obwinionych widział się być zmuszonym uskutecznienie takowych przedstawień zawiesić. Ogłoszenie więc sprawy wykreślenia takowych Członków w przyszłym okólniku zamieścimy.

IV.

Ob. Demolière znany ze swej opinii i poświęceń dla sprawy ludu w połowie m. Kwietnia zeszłego przysłał Towarzystwu cztery pierwsze numera broszury przez siebie wydawanej pod tytułem „Poesies Republicaines" z następującym listem: „A la Société Democratique Polonaise.— Citoyens, Je vous prie d'agréer l'hommage des quatre pre-
„miers N.os de mes Poesies Républicaines; je serai heureux de mériter Votre approbation; Vous me saurez
„du moins quelque gré de mes efforts pour le triomphe de la cause que nous servons ensemble. Recevez, Citoyens, mes
„salutations fraternelles. (podpisano): H. Demolière."— Oby. Demolière jest prześladowany od Rządu. Obchód jaki w Paryżu Loża francuzka (La trinité indivisible) zrobiła na uczczenie naszych męczenników wolności, a szczególniej na uczczenie bohaterskiego zgonu Dziewickiego, naszego Członka i Członka Loży; ten szczytny obchód na którym byli zebrani reprezentanci wszystkich uciśnionych ludów Europy, był powodem wypędzenia wielu ziomków naszych z Paryża, i stał się przyczyną prześladowania Ob. Demolière, który jako sekretarz Loży wpływał szczególnie na dokonanie tej uroczystości. Skarany więzieniem i odjęciem urzędu z którego siebie i familię utrzymywał, i niechcąc go odzyskać wyparciem się zasad, w talencie pisarskim szuka sposobu do życia, i ten całkowicie sprawie ludu poświęca. Przysyłając swoje broszury Towarzystwu Demokratycznemu, przypomniał nam razem powinność bieżenia jemu w pomoc przez zapewnienie Abonamentu. Komplet Centralny w tym względzie wykonał już swoją powinność, a sądząc że i inni Członkowie obojętni nie będą w niesieniu pomocy temu, który cierpi za szczególne poświęcenie się naszej sprawie, wzywa tych którzyby broszurę jego prenumerować chcieli, aby się do Komp. Cen. zgłosili. Broszura ta wychodzi 4 razy na miesiąc po szytkami półarkuszowemi in 8°; prenumerata na 3 miesiące (12 broszur): fr 1, 50 Centim. — na 6 mies. (24 br.) 3 fr. — na rok (48 br.) 6 fr., wychodzi od Lutego.

V. ROZPORZĄDZENIE

względem wotowania na PROJEKT WEWNĘTRZNEJ ORGANIZACJI.

W Okólniku VIII^m^ pod N^ro^ 3^m^ umieściliśmy wezwanie do wotowania na Projekt wewnętrznej Organizacji; uznaliśmy wszakże że samo wezwanie nie jest dostatecznem, postanowiliśmy więc w tym okólniku umieścić krótkie objaśnienie i rozporządzenie, któreby jasno i sposób wotowania i ostateczny jego termin wskazywały.

Projekt wewnętrznej Organizacji na nowo przejrzany i ułożony, w Okólniku VI^m^ do decyzyi Ogółu przedstawiony, jest zawarty w 84 Artykułach, które dla lepszego rozróżnienia od Artykułów dawnego Projektu, są pisane w liniach wystających, większemi literami i na początku oznaczone porządkowym N^rem^ podkreślonym: (§ N). Na ten więc właściwie Projekt oczekiwać będzie Komplet Centralny decyzyi ogółu Towarzystwa. Projekt ten niczem nie jest jak tylko powtórzeniem dawnego Projektu, już raz [illegible] jego przedmiotem uwagi Towarzystwa; wszakże teraz nastąpić w nim musiały niektóre zmiany już to żądaniem i uwagami Członków z różnych miejsc spowodowane, już to nastałe w skutek pojmowania Organizacyjnej Ustawy przez Członków na teraz Komplet Centralny składających; niektóre nawet Artykuły z dawnego Projektu okazały się zbyteczne, a na ich miejsce inne wprowadzić, obecne Towarzystwa nakazywało położenie. Wszakże by wola ogółu niczem krępowaną i uprzedzaną nie była, przed każdym Artykułem teraz przedstawiającego się Projektu jest wyżej zacytowany odpowiadający mu Paragraf dawnego projektu, o czem zastrzegają, przy Artykule położone w nawjasie (d. p.); i Artykuł sam jest albo całkowicie wypisany, gdy uległ jakowej zmianie, lub tylko początkowe jego wyrażenia gdy niezmienionym pozostał. Między Paragrafami dawnego i teraz przedstawiającego się Projektu, wypisane są uwagi Członków lub Sekcyów, i żądane przez nich zmiany a pod niemi uwagi Centralizacji i powody do ich przyjęcia lub odrzucenia. W takiem ułożeniu przedstawującego się Projektu, łatwo jest Członkom ostatecznie teraz do wotowania wzywanym zdecydować się, lub za Artykułem Projektu przedstawiającego się lub za dawną jego redakcyą, lub też za którąkolwiek proponowaną zmianą. Po uczynieniu takowego poprzedniego objaśnienia Komplet Centralny poczytał za Obowiązek następne względem wotowania wydać rozporządzenia:

1.) Wszyscy Członkowie Towarzystwa na liście umieszczeni wezwani są ostatecznie do wotowania na Projekt wewnętrznej Organizacji, w Okólniku VI^m^ pod decyzyę Ogółowi przedstawiony.

2.) Artykuły tego Projektu w Okólniku VI^m^ są pisane większemi literami w liniach wystających i oznaczone paragrafami których Numera są podkreślone: (§ N.).

3.) W rezultacie głosowania Sekretarze Sekcyów lub zdający sprawę z takiego głosowania tak się wyrażać mają: Za § N Projektu było głosów (tyle), przeciw (tyle); – w ostatnim razie dodanem być powinno że będący przeciw temu § Projektu są za dawną jego redakcyą pod §. N. (d. p.) umieszczoną, lub też za tą lub inną umieszczoną w Okólniku zmianą.

4.) W każdym razie wotowanie to na konferencyach Sekcyi powinno się odbywać, pojedynczo nie zaś zbiorowo, nie poprzedzane żadną Sekcyi decyzyą, bo w takich razach tylko decyzya Ogółu stanowi. Zapisanie głosów powinno być numerycznie wyrażone, nawet w razie jednomyślności dodane być powinno: że Artykuł został odrzucony albo przyjęty jednomyślnością głosów, (tylu).

5.) Po ukończonem wotowaniu na projekt wewnętrznej Organizacji, Członkowie przystąpią natychmiast do wotowania względem wyboru Sekcyi Centralnej i wota te razem nadeszlą; a w czynności tej zechcą zwrócić uwagę na przełożenia jakie Komplet Centralny w Okólniku VIII^m^ we względzie Centralizacji przedstawić uznał za powinność.

6.) Na korrespondencyach zdających sprawę z odbytego na posiedzeniu wotowania, wszyscy Członkowie udział w niem mający własnoręcznie podpisać się powinni.

7.) Termin ostateczny do przesłania wotów na dzień 15 przyszłego Czerwca naznacza się, po upływie którego to terminu Komplet Centralny zajmie się natychmiast obliczeniem wotów i da poznać w Okólniku X^m^ wolę ogółu Towarzystwa.

<u>Uwaga.</u> Już oddawnego czasu Okólnik VI^ty^ Członkom i sekcyom przesłany został a dotąd tylko Sekcye z Mont de Marsan i Honfleur wota swe nadesłały, niektóre nawet doniosły nam że nie odebrały zupełnie Okólnika VI°. Niewiadome są nam przyczyny dla czego wspomnione okólniki nie doszły. Świeże wypadki po części mogą naprowadzać na różne domysły. Komplet Centralny kazawszy wybić znaczną ilość exemplarzy szóstego Okólnika był w stanie przesłać wszędzie tam gdzie dotąd odebrany nie został; – wzywa jednakże członków tych którzy jeszcze Okólnika szóstego za odebraniem tego pisma posiadać nie będą aby go po biórach poczt pod ich adressami wyszukać zechcieli.

VI. Zdanie rachunków z Kassy Towarzystwa Demokr. Polskiego.

Oddawna niektóre Sekcye przypominały nam powinność zdania sprawy ze stanu kassy naszego Towarzystwa. Czuliśmy sami aż nadto dobrze tę powinność, i niepotrzebowalibyśmy żadnego przypomnienia, gdyby inne daleko ważniejsze okoliczności nie odrywały nas od tego finansowego zajęcia. Wszakże znajdując teraz stosowno porę, niechcąc przytem wystawiać Członków żądających zdania sprawy na dalsze proby cierpliwości, stan kassy naszej co do przychodu i rozchodu ogólnie przedstawiamy, po przejrzeniu kwitów i książki kassowej. — W Komplecie Centralnym stan kassy był już sprawdzony w dwóch epokach: raz dnia 27 Listopada 1833, kommissya na ten cel wyznaczona przejrzała przychód i roschód kassy Towarzystwa od dnia 1 Października 1832, do dnia 27 Listopada 1833; i obecnie po raz drugi obrachowano stan kassy od dnia 27 Listo 1833, aż do datty dzisiejszej.

A). Zdanie sprawy przez Kommissyę o Stanie Kassy dnia 27 Listopada, 1833.

Kommissya wybrana przez Komplet Centralny do przejrzenia i sprawdzenia przychodu i rozchodu kassy Towarzystwa Demokratycznego, zajęła się, tą czynnością dnia 27 Listopada 1833. W skutek tej czynności Kommissya przedstawia ogólną tablicę przychodu i rozchodu Kassy Towarzystwa, zgodną z dowodami przez Kassyera Bolesława Gurowskiego okazanemi.

	Franki	Centimy
Co do Przychodu		
a) Po sprawdzeniu rachunków kassy od dnia 1 Pazdz. 1832. przez Kommissyę na ten cel wyznaczoną jak to świadczą podpisy na rachunkach i księdze kassowej zostawione pozostało się w kassie sto dziewięć franków, ośmdziesiąt Cent:	109.	80.
b) Ze sprzedaży broszur T. D. po różnych miejscach i w różnych czasach a mianowicie w Paryżu 198. fr. 60. Cen. w Châteauroux 20 fr. w Le Puy 19 fr. 35 Cent. w Bourges 5 fr. 40 Cent. jak o tem świadczy księga kassowa: wpłynęło ogólnie dwieście czterdzieści trzy franki, trzydzieści pięć Centimów	243.	35.
c) Ofiarował na koszta druku dla T. D. Zeno Swiętosławski sto siedmdziesiąt franków	170	..
d) Ze składki od członków T. D. z rozmaitych miejsc, a mianowicie: od Członków zamieszkałych w Paryżu: 135 fran. w Bourges: 71. fr. 80 Cent. w Avignon: 50 fr. Dôle: 36 fr. Poitiers 9 fr. St. Junien 10 fr. Loudun: 9. fr. 50 C. ogołem wpłynęło do Kassy trzysta dwadzieści jeden franków trzydzieści Centimów	321.	30.
Summa zatem przychodu kassy T. D. rachując od dnia 1° Października 1832, aż do dnia 27 Listopada 1833, wynosi ośmset czterdzieści cztery franków, czterdzieści pięć Centymów	844	45.
Co do Rozchodu		
a) Za materiały piśmienne podług kwitów przez Sekretarza Ptużańskiego kassyerowi wydanych . .	27.	75.
b) Za koszta druku, a w szczególności za wydrukowanie odezwy i Nru 2go broszury 260 fr; za Nr. 3ci broszury 180 fr; czego dowodem są rachunki przez drukarza pokwitowane, ogołem czterysta czterdzieści fr . . .	440.	..
c) Za koszta Litografii, a w szczególności za litografię projektu 27 fr. za pierwszy Okólnik 10 fr. 60 Cent. za drugi 22 fr. 50. Cent, za trzeci 44 fr. 10 Cent, ogołem sto cztery franki, dwadzieścia Centimów	104.	20.
d) Za koszta transportu broszurek i Okólników w Paryżu, na prowincyę i za granicę, podług dowodów przez Kassyera przedstawionych: Sto sześć franków, pięćdziesiąt Centimów	106.	50.
e) Za opłatę poczty od korrespondencji przychodzących i frankowanie niektórych odchodzących jakto świadczą rachunki Sekretarza Ptużańskiego przez Kassyera opłacone sto siedmdziesiąt trzy franki, sześćdziesiąt Cent	173.	60.
Ogół wydatku od dnia 1 Pazdz. 1832 do dnia 27 List. 1833. wynosi ośmset pięćdziesiąt dwa franków, pięć Centima	852.	„5.
Rekapitulacya.		
Było zatem wydatku	852.	„5.
„ „ przychodu	844.	45.
Przewyższył roschód	„ „7.	60.

Sprawdzono stan takowy kassy T. D. P. dnia 27 List. 1833. w Paryżu. (podpisali) Dembiński Michał, W. Rataysski, P. H. Niewęgłowski, Kommissarze. ... prezydujący. Za sekretarza Piotr Adolf Semenenko. —

(B). Zdanie Sprawy przez Kommissyę ze Stanu Kassy Towarzystwa Dem. Polskiego. dnia 29. Maja 1834.

Kommissya wyznaczona z Członków Kompletu Centralnego do sprawdzenia obrachunków przychodu i rozchodu Kassy Tow. Demokr. Polskiego od dnia 27 Listopada 1833, do daty dzisiejszej to jest dnia 29 Maja, 1834 po przejrzeniu Rachunków i Kwitów przez Kassyera M. Karskiego złożonych, następny rezultat swojej czynności przedstawia.

Co do przychodu.	franki.	Cent.
a). Przeniesienie liczby Przychodu po sprawdzeniu rachunków dnia 27 Listopada 1833 fr. ośmset Czterdzieści cztery franków, Czterdzieści pięć Centymów	844.	45.
b). Ze składek od Członków Towarzystwa D.P. z różnych miejsc a mianowicie: od Członków z Poitiers 40 fr. Laval 40 fr. Paryża 28 fr. Avranches 19 fr. Rhodez 19 fr. Châteaugontier 15 fr. Honfleur 13,50 Cent. Vire 13 fr. Salers 12 fr. Loudun 11 fr. St Junien 11 fr. Angoulême 10 fr. Cosne 8, Craon 8, Od Członka J. Hrynniewickiego z Saintes, 8, od Członków z Bayeux 7, Villeneuve 7, C... 6, Lisieux 6, Montflanquin 6, Milhau 6, Villedieu 5, 25 Cent. Coutances 5, Mortain 5, Mont de Marsan 4, Pont l'Evêque 1, fr. Ogółem weszło do kassy Towarzystwa trzysta trzynaście franków, siedmdziesiąt pięć centymów	313.	75.
Summa zatem przychodu Kassy Tow. Dem. Polskiego licząc od dnia 1º Października 1832, do dnia 29 Maja 1834 wynosi: Jeden tysiąc sto pięćdziesiąt ośm franków dwadzieścia Centymów . .	1158.	20.
Co do Roschodu		
a) Przeniesienie liczby roschodu po sprawdzeniu rachunków dnia 27 Listopada 1833, ośmset pięćdziesiąt dwa fr. pięć cent.	852.	„5.
b). Za koszta Autografii, a mianowicie za Autografią Okólnika V = 8,30, listu okólnego z dnia 8 Stycz. 6 fr. Okólnika VI.º: 74 fr. 80 Cent. Okólnika VII.º 14, 25 Cent, Okólnika VIII.º 7,50 Cent. za Autografią Deklaracyi 9,50 Cent. jak świadczy księga kassowa i kwity Autografów, ogółem sto dwadzieścia franków, trzydzieści pięć Centymów	120.	35.
c). Za koszta transportu broszurek i pism autografowanych pięćdziesiąt franków, sześćdziesiąt cent. .	50.	60.
d) Za koszta od opłaty korrespondencyi przychodzących, do Kompletu Centralnego i niektórych odchodzących stosownie do kwitów od odbierających korrespondencye i rachunków kassowych czterdzieści sześć fran. dziewięćdziesiąt pięć Ce.	46.	95.
e) za materiały piśmienne franków trzynaście, trzydzieści Centymów	13.	30.
f) Za opłatę lokalu posiedzeń franków siedm	„7	„„
Summa zatem roschodu Kassy T. D. P. licząc od d. 1. Paźd. 1832. do d. 1 Maja 1834. wynosi Jeden tysiąc dziewięćdziesiąt fr. dwadzieścia pięć Cent.	1090.	25.
Rekapitulacya.		
Przychodu było od dnia 1º Października 1832 do dnia 29 Maja 1834.	1158.	20.
Rozchodu	1090.	25.
Pozostaje wyraźnie w kassie sześćdziesiąt siedm franków, dziewięćdziesiąt pięć Cent.	„„67.	95.

Sprawdzono takowy stan kassy Towarzystwa Dem. Pol. dnia 29 Maja 1834 w Paryżu:

(podpisali): Dąbrowski Władysław. Zienkowicz Wiktor. P. H. Niewęgłowski Kommisarze, W. Ratajski Sekr.

VII. Redakcya *Postępu* przesławszy do wszystkich miejsc gdzie się Członkowie Twa znajdują pierwszy arkusz wydawanego przez nią pisma, a to by dać bliżej poznać jego zasady, i sposób ich rozwijania; spodziewa się iż nietylko Członkowie pośpieszą jej w pomoc swemi zdolnościami i zapewnieniem abonamentu, ale nawet przyjmą za obowiązek rozszerzanie tego pisma zewnątrz Towarzystwa, by zasady których jest obrońcą, i tam znalazły echo. –

VIII. Składki na braci niemających rządowego wsparcia.

Wspieranie potrzebujących a wszelkiej pozbawionych ze strony rządu pomocy braci naszych, tu i ówdzie losem lub przemocą porzuconych, jest jednym z obowiązków naszej Emigracyi, które nam braterskość i wspólność nieszczęść święcie spełniać nakazuję, a chociaż to jest ogólną emigranckiej familii powinnością, zdaje się wszakże iż Członkowie Tw^a^ naszego wyprzedzali innych w jej dopełnianiu i pośpiechem swoim byli przykładem. — W okólniku z dnia 25 Stycznia Komp. Centr. zrobił wezwanie do wszystkich Członków wskutek zaniesionego projektu przez Sekcye w Agen i Monflanquin, do robienia składek w Towarzystwie na braci w Szwajcaryi będących i na tych którzy do Hâvre przybyli i tam zostawali pozbawieni wszelkiej od rządu pomocy. Robiąc takowe wezwanie Kompl. Centr. nie wątpił o gorliwości Członków i nie odzywał się do nich w sposobie zachęty, bo to byłoby niepotrzebnem a nawet zbytecznem, ale podawał myśl stałego zapewnienia tych składek i przesyłania ich jedną drogą, to jest przez Centralizacyę Towarzystwa. Wszakże sposób takowy wspierania braci naszych od Tw^a^, przez większość Ogółu przyjęty nie został. Powody takowego odrzucenia których słuszności zaprzeczać nie możemy, były oparte na potrzebie działania w tych dobroczynnych pomocach wspólnie z resztą rodaków po zakładach oddzielenie się albowiem w takich razach, mogłoby interessowi potrzebujących zaszkodzić, a mniej czułych na ich potrzeby od reszty zobojętnić.

Niektóre jednakże sekcye nie czekając rezultatu woli Ogółu Tw^a^ w tym względzie, przychyliły się do wniosku zrobionego przez Ko: Centr. i ofiary swe do Centralizacyi przysłały. I tak na braci w Szwajcaryi będących podług rachunku niżej zamieszczonego złożono w Centralizacyi franków 66; na braci do Hawru przybyłych 160 fr. Składki te nie od całego Tw^a^ i nie razem wnoszone, nie mogły mieć zaraz swego przeznaczenia: należało czekać nim się zbierze znaczniejsza kwota by nimi rozrządzić można było.

Szczupła kwota na braci w Szwajcaryi będących zebrana, z powodu wypadków i zmian zaszłych w ich pobycie, aż dopiero przesłaną im zostanie razem z innymi funduszami do miejsc które im nadal będą przytułkiem.

Składki zbierane początkowo na braci do Hâvre przybyłych, miały być użyte na wsparcie nowo oczekiwanych na brzegach Francyi, którzy dogodnej pory w porcie angielskim Portsmouth wyglądali. Wszakże gdy nadzieja ujrzenia tych przybyłów wśród nas, wstąpieniem ich na brzegi Anglii zniszczoną została, Komplet Centralny miał zwrócić te składki do pierwszego przeznaczenia i ze stosowną odezwą przesłać do Hâvre. Jednakże musiał zatrzymać wykonanie tego przedsięwzięcia gdy powziął wiadomość, że bracia w Hâvre będący żołd otrzymali i po zakładach zostali rozdzieleni. Tak więc te składki dotąd się jeszcze w Centralizacyi znajdują, gdzie ostatecznie swego przeznaczenia od woli tych co je złożyli oczekiwać będą.

Miesiąc	Dzień	Na Szwajcarów	fr.	Cent.
Luty m.	7.	Bayeux	4.	..
	8.	Condé sur Noireau	2.	..
		Vire	14.	..
	10.	Cosne	7.	..
	12.	Angoulême	18.	..
Marzec	4.	Cosne	7.	..
	15.	Vire	14.	..
		Summa	66.	..

Miesiąc	Dzień	Na Hawrzanów	fr.	Cent.
Luty	6.	Saintes	2.	..
	7.	Bayeux	4.	..
	8.	Condé sur Noireau	2.	..
	8.	Vire	7.	..
	10.	Cosne	3.	50
	12.	Angoulême	18.	..
	15.	Craon	8.	50.
	13.	St Junien	12.	50.
	14.	La Chartre-sur-Loir	8.	50.
	23.	Château-du-Loir	8.	..
	3.	St Calais	3.	..
Marzec	3.	Rodez	8.	50.
	4.	Cosne	3.	50.
	12.	Honfleur	14.	..
		Od Członków z Paryża	26.	..
		Składki zebranej za pośrednictwem Członków w Paryżu	31.	..
		Summa	160.	..

Ponieważ składka na Hawrzanów zbierana nie może już być użytą według swego przeznaczenia, gdy na innych ziomków wsparcia pozbawionych ogół Emigracyi składa fundusze do których dodana zebrana przez nas kwota bardzo małym byłaby zasiłkiem; z tego względu obmyślić by nam należało sposób użycia tych składek na cel dobroczynny i najbliższy z Towarzystwem naszem związek mający. Członkowie Tw^a^ naszego z Francyi wypędzeni, cierpiący za stałe wyznawanie zasad naszą wiarą będących, wyjęci z rządowego wsparcia i prywatnych pomocy któremi, w miejscu ich dzisiejszego pobytu, w Anglii, pospolicie Arystokracya szafuje; oni to największe mają prawo do tego grosza oszczędnością familii Demokratów zebranego: dlatego to Komplet Centr. robi wniosek aby sto sześćdziesiąt franków na ich potrzeby wprost do Londynu były przesłane, i nie idąc jak za poprzedniem nazwać jużby Kom. Centr. nadał to przeznaczenie wspomnionym funduszom gdyby wspólnictwo w składaniu tych ofiar nie nakazywało nam, zasięgnąć rady i odezwać się do woli tych którzy je złożyli.

Oczekując w tym względzie jak najprędszej decyzyi od Członków tych co się do złożenia tej składki przyczynili, winniśmy razem dodać: że nadal Komplet Centralny trudnić się nie może zbieraniem ofiar dobroczynnych od Członków, utworzona bowiem w Paryżu Kommissya Funduszów Emigracyjnych, której potrzebę większość Ogółu Emigracyi zatwierdziła, daje dostateczną gwarancyę, iż wszelkie podobne składki sumiennie, bezstronnie, i według przeznaczenia swego użytemi będą. Rozdzielanie tylko takowych składek i przesyłanie ich rozmaitemi drogami, mogłoby sprawić nieład, a częstokroć chybić prawdziwego przeznaczenia. Dla tych powodów Centralizacya Tw^a^ żadnych składek w siebie z ogólnego obowiązania się Emigracyjnego wynikających, zbierać nie będzie; wszakże dla zmniejszenia kosztu w każdym razie może służyć, tylko za pośrednika między nimi a Kommissyą funduszów Emigracyjnych.—

Obywatele, zbywa już nam na czasie i na potrzebnem przygotowaniu byśmy Wam w tym okólniku dziewiątym, resztę czynności Towarzystwa, resztę przedstawień decyzyi ogółu wymagających pod waszą uwagę podali. Zalega na nas jeszcze kilka zdań sprawy względem wykreślenia niektórych Członków o których tylko wam nadmieniliśmy. Dołączamy przy niniejszem wszakże to, czego po nas Towarzystwo najusilniej żądało, to jest listę członków, dwojakim ułożoną sposobem, alfabetycznym, i porządkiem Sekcyj. Przesyłamy wam także Zdanie Sprawy ze stanu kassy, a ten was przekona jak szczupłe mamy w ręku na ten raz fundusze Towarzystwa. Spodziewamy się więc iż zechcecie z waszą pośpieszyć pomocą i zaopatrzyć kassę Towarzystwa, abyśmy byli w stanie opędzać koszta dalszych a tak potrzebnych w obecnych chwilach z Wami kommunikacyj. Pośpieszcie przytem stosownie do rozporządzenia się wotowaniem na Projekt Wewnętrznej Organizacji a to aby prędzej skończyć to dzieło, i ujrzeć Towarzystwo na pożądanej stopie. — Termin ostateczny do przesłania wotów do 20. tego miesiąca najdalej przeciągnąć można. — Przesyłamy Wam Braterskie Pozdrowienie.

Paryż, 30. Maja, 1834.

W. Ratajski Sekr.

Mr. Charles Hardy, rue desdeux écus, N.° 23, à Paris, jest adressem do Sekretarza. Ponieważ Ob. Bolesław Gurowski uczynił ofiarę Towarzystwu z kilkudziesięciu exemplarzy pisma „Przyszłość" przez jego brata wydanego, takowe przeto wszystkim Sekcyom rozesłane były bezpłatnie. Pismo to dalej wychodzić nie będzie. —